

Regionální politika a veřejná správa; kompetence jednotlivých úrovní veřejné správy v oblasti regionální politiky a kultury

3AM391 Regionální ekonomika v kultuře

Ing. Milan Lindner, Ph.D.

Katedra arts managementu, FPH VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Regionální politika a veřejná správa; kompetence jednotlivých úrovní veřejné správy v oblasti regionální politiky a kultury

A. Veřejná správa v České republice

B. Kompetence veřejné správy v oblasti regionální politiky a kultury

A. Veřejná správa v České republice

Veřejná správa v České republice

- A.1 Veřejná správa
- A.2 Vývoj veřejné správy v ČR
- A.3 Současná veřejná správa v ČR

A.1 Veřejná správa

Správa, správa veřejných záležitostí, veřejná správa

Pojmem „*správa*“ obvykle označujeme činnost či soubor činností organizačně-administrativního charakteru směřujících k regulaci, řízení a/nebo kontrole konkrétních v daném prostředí probíhajících aktivit.

Hovoříme-li pak o „*veřejné správě*“, máme obvykle na mysli správu veřejných záležitostí, tj. záležitostí souvisejících s uspokojováním tzv. veřejného zájmu; zastarale pak můžeme užít i termín „*správa věcí veřejných*“ (viz též Horzinková, Novotný, 2013, Pomahač, 2012, Špaček, 2016 aj.) V anglosaském prostředí se v této souvislosti setkáme nejčastěji s pojmy Public Administration, v Německu, Rakousku či Švýcarsku pak s termíny Daseinvorsorge a/nebo Leistungsverwaltung (Pomahač, 2012).

„*Veřejná správa*“: správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu, přičemž subjekty, které ji vykonávají, ji realizují jako právem uloženou povinnost, a to z titulu svého postavení jako veřejnoprávních subjektů. (Průcha, 2007; In: Pomahač, 2012)

A.1 Veřejná správa

Možné pohledy na uspořádání veřejné správy

(viz též Horzinková, Novotný, 2013, Pomahač, 2012, Špaček, 2016 aj.)

Za základní členění veřejné správy lze považovat rozdělení na státní správu a samosprávu, které váže na níže popsané principy liberalismu vs. etatismu uplatňované v rámci správy věcí veřejných. Toto základní členění lze pak ještě rozšířit o kategorii ostatní veřejné správy jako institucí a činností, které nejsou jednoznačně zařaditelné do některé z obou základních kategorií.

Z územního hlediska lze veřejnou správu dělit na ústřední, regionální a místní, popř. pak územní hledisko navíc ještě kombinovat se členěním základním.

V praxi lze pak identifikovat i řadu dalších možných kategorií územního členění, veřejná správa může být uskutečňována např. i na úrovni nadnárodní, federální, zemské, nadregionální, nadmístní apod.

A.1 Veřejná správa

Projevy principů liberalismu vs. etatismu v podobě veřejné správy

Liberalismus ve veřejné správě se projevuje „výstavbou“ struktur a odpovědnosti veřejné správy „odspodu“, řada součástí správy veřejných záležitostí není pevně ukotvena v legislativě, odpovědnost spočívá na samosprávných strukturách, čteně je uplatňován princip (místních) referend, část správy může spočívat i v rukou místních společenstev, které nemají striktně charakter veřejnosprávních institucí. Důsledně je uplatňován princip subsidiarity, důraz je kladen na snižování až minimalizaci moci státu. Liberalismus koresponduje s volným trhem, demokratickými strukturami, je propojen s pojmem civic society (občanská společnost) ad.; často je spojován s organizací veřejné správy např. ve Velké Británii.

Etatismus ve veřejné správě je založen na „silné pozici“ státu jako celku, hlavní moc se soustředí v rukou státních orgánů a popř. jejich do území dekoncentrovaných struktur, státní orgány a instituce mají vliv nejen na v zásadě všechny oblasti občanského života, ale i na hospodářské struktury apod. Ve své hraniční podobě je etatismus spojen s totalitárními režimy, nicméně principy etatismu nalezneme i ve všech současných tržních ekonomikách; často je pak spojován např. s organizací veřejné správy ve Francii. Míra etatismu se obvykle zvyšuje v období hospodářského poklesu a ekonomické krize.

A.1 Veřejná správa

Byrokracie

Pojem „byrokracie“ označuje striktně organizovanou činnost či soubor činností zajišťovanou obvykle v ryze hierarchicky uspořádané organizační struktuře s pevným rozdělením kompetencí, jednoznačně určenými vztahy nad- a podřízenosti, specializovanými funkcemi, důsledně definovanými pravidly apod.

Alternativně může pak být shodně označeni aktéři, kteří se na výkonu takto organizovaných činností podílejí, ať již se jedná o činnosti ekonomické, veřejnosprávní či neziskové.

V současné době jsou slova jako byrokracie, byrokrat či byrokratický často užívány až s pejorativním nádechem. Jejich společným jmenovatelem je věcná i časová nepružnost, zdlouhavé vyřizování požadavků, neochota rozhodnout, tendence k přesunování odpovědnosti (ale nikoliv moci) na ostatní apod.

A.1 Veřejná správa

Subsidiarita

Princip subsidiarity je typickým prvkem i projevem liberalistického uspořádání veřejné správy, zdůrazňuje odpovědnost, samostatnost a svébytnost nižších územních (samosprávných) jednotek.

Jedním z jeho možných výkladů je, že vyšší územní či společenská jednotka jedná teprve tehdy, pokud není možné stanovených cílů dosáhnout na úrovni příslušné nižší územní či společenské jednotky není možné docílit na úrovni nižší (územní, společenské, ...) jednotky (*Pomahač, 2012*).

Uplatňování principu subsidiarity je přímo spojeno s idejemi demokracie; respektování subsidiarity podporuje decentralizaci, postavení a fungování územních samospráv ad.

Dobrým příkladem uplatnění principu subsidiarity v podmínkách současné ČR je např. výkon přenesené působnosti obcemi s rozšířenou působností.

A.1 Veřejná správa

Dekonztrace, decentralizace

Proces dekoncentrace spočívá v distribuci pravomocí z centrálně postaveného a fungujícího subjektu na více organizačních jednotek i jiných subjektů, přičemž část odpovědnosti za vykonávané pravomoci si ponechává neustále ústřední subjekt. Může se jednat o dekoncentraci horizontální či vertikální. *V konkrétních podmínkách České republiky jde o distribuci kompetencí mezi orgány státní správy, např. v oblasti finanční správy, správy katastru nemovitostí ad.*

Proces decentralizace představuje rovněž distribuci pravomocí, ale současně i odpovědnosti z centrálně postaveného a fungujícího subjektu na více subjektů jiných, které však mají nesporné právo rozhodovat se samostatně a nepodléhají přímo subjektu ústřednímu. *V podmínkách České republiky je typickým příkladem decentralizace výkon přenesené působnosti územní samosprávou.*

A.2 Vývoj veřejné správy

Československo po II. světové válce do roku 1948 *(Schelle, 2016)*

1945: veškerá právní úprava z doby 2. republiky a protektorátu Böhmen und Mähren prohlášena dekrety prezidenta za neplatnou

1945: v souladu s preferovaným principem diskontinuity organizace místní správy vytvořena nově odspodu koncipovaná soustava místních, okresních a zemských národních výborů (ve vyšších úrovních nepřímé volby); zvláštní postavení statutárních měst získala Praha, Plzeň, Liberec, Brno, Olomouc, Opava a (Moravská) Ostrava. Obsazeno bylo Prozatímní národní shromáždění.

1946: proběhly volby do Národního shromáždění, funkční období bylo na nejvýše dva roky; jeho koncepce, ale zejména politické obsazení vytvářely první předpoklady pro únorový převrat v roce 1948.

A.2 Vývoj veřejné správy

Československá republika v letech 1948 – 1960 *(Schelle, 2016)*

1948: zemské zřízení změněno na krajské (zemské národní výbory nahrazeny krajskými národními výbory, které byly dekoncentrovanými orgány státní správy přímo podléhajícími vládě a ministerstvům (v Čechách 13 krajů, na Slovensku 6, zvláštní postavení Prahy a Bratislavy). Charakter dekoncentrovaných orgánů ale měly všechny úrovně národních výborů od obecních, v zásadě tak zcela zanikl rozdíl mezi samosprávou a státní správou.

1948: nově ustaveno 179 okresů, předtím 154 (pro srovnání a posouzení vývoje; v roce 1900 to bylo 133 okresů).

1949: zrušeno zvláštní postavení dosavadních statutárních měst, v nich začaly fungovat městské národní výbory s kompetencemi okresní úrovně národních výborů. V Praze měl Národní výbor hlavního města Prahy postavení krajského národního výboru. Postavení a fungování Prahy již tehdy upravoval zvláštní zákon, který ji mj. dělil na 16 obvodů spravovaných obvodními národními výbory (obdoba okresních).

A.2 Vývoj veřejné správy

Československá socialistická republika 1960 – 1990 *(Schelle, 2016)*

1960: zásadní úprava územního uspořádání Československá v souvislosti s nabytím účinnosti nové socialistické ústavy; nově bylo vytvořeno 7 českých a moravských a 3 slovenské kraje, Praha byla pak nadále samostatným celkem rozděleným do 10 obvodů, které měly postavení obdobné okresům. Okresů pak bylo v Čechách a na Moravě nově 75, dalších 33 pak na Slovensku.

V Praze působil Národní výbor hl. m. Prahy (měl kompetence krajského národního výboru) a obvodní národní výbory. V nově ustavených krajích fungovaly krajské národní výbory (KNV), v okresech okresní národní výbory (ONV). V obcích pak působily městské či místní národní výbory (MNV). MNV v Plzni, Brně, Ostravě a od roku 1967 i Bratislavě a Košicích byly nositeli kompetencí ONV. Národní výbory si byly hierarchicky podřízeny, vrcholově pak podléhaly vládě ČSSR.

A.2 Vývoj veřejné správy

Československá socialistická republika 1960 – 1990 *(Schelle, 2016)*

1969: další zásadní zlom v územním uspořádání (federativní princip, Česká národní rada, Slovenská národní rada, Federální shromáždění) s účinností od 1.1.1969 (někdy je udáván údaj o platnosti zákona, k níž došlo již v roce 1968). Z Bratislavy se stala zvláštní územní jednotka (podobně jako tomu bylo v Praze), na 37 vzrostl počet okresů na Slovensku.

1982: vznik institutu tzv. „střediskových obcí“, jejich místní národní výbory měly vyšší kompetence (*pozn.: střediskové obce byly známé např. i preferenčním zásobováním místních nákupních středisek, kam jezdili domácí potřeby a průmyslové zboží často nakupovat i lidé z měst*). V roce 1982 byla rozšířena působnost místních národních výborů tzv. střediskových obcí, městské národní výbory pak byly členěny do 3 kategorií dle svých pravomocí.

Městské národní výbory se začaly lišit mírou svých kompetencí, v případě Plzně, Brna a Ostravy došlo k vytvoření městských obvodů s obvodními národními výbory.

A.2 Vývoj veřejné správy

Státní správa a samospráva v České republice po roce 1990 *(Schelle, 2016)*

1990: zrušení soustavy národních výborů; vznik obecních a městských úřadů, na okresní úrovni pak okresních úřadů. Z velkých měst (13x) se stala města statutární, kde místo městského úřadu působí magistrát města. Statutární města mohou být územně členěná (na městské obvody či části) či územně nečleněná. Zvláštní postavení hlavního města Prahy zůstává zachováno (spravována magistrátem).

1997: nabyla platnosti právní úprava týkající se zřízení vyšších územních samosprávných celků (definitivně potvrzen název „kraj“, od současné úpravy se ale lišily názvy některých z nich; 13 krajů + hl. m. Praha)

A.2 Vývoj veřejné správy

Státní správa a samospráva v České republice po roce 1990 *(Schelle, 2016)*

2000: nová legislativní úprava obcí, krajů i hlavního města Prahy

2003: s účinností od 1.1. došlo ke zrušení okresních úřadů; definitivně nastupuje tzv. smíšený model veřejné správy (viz níže; samostatná vs. přenesená působnost obcí a krajů + hl. m. Prahy)

2007: s účinností od 1.1. došlo k nastolení principu skladebnosti územních celků v úrovni okresu vs. správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP).

2020 – 2021: připravován nový zákon o územně správním členění státu; dokončení implementace principu vzájemné skladebnosti územních celků; měl by definitivně zrušit původní krajské uspořádání z roku 1960, které do současné doby nebylo formálně zrušeno a existuje v zásadě paralelně vedle krajské úpravy z let 1997/2000.

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Státní správa: právní základy

Primární ustanovení o státní správě obsahuje přímo **ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR**, v platném znění:

Článek 79:

- ✓ *ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem,*
- ✓ *ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.*

Další ustanovení Ústavy se týkají např. Nejvyššího kontrolního úřadu (viz čl. 97) a České národní banky (viz čl. 98).

Další zdroj: **zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSSR**, v platném znění (tzv. „kompetenční zákon“).

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Ústřední a jiné ústřední správní úřady, podřízené správní úřady

Struktura vrcholné státní správy v podmínkách České republiky:

- I. Ministerstva** (14x, nazývána též ústřední správní úřady)
- II. Jiné ústřední správní úřady** (17x, např. Český statistický úřad, Český báňský úřad, Úřad pro jadernou bezpečnost, Český úřad zeměměřický a katastrální ad.)
- III. Nezávislé státní instituce** (např. Česká národní banka, Nejvyšší kontrolní úřad, veřejný ochránce práv ad.)
- IV. Podřízené správní úřady** (podřízené ministerstvům či jiným ústředním správním úřadům, např. orgány České finanční správy podřízené Ministerstvu financí, Úřad práce ČR Ministerstvu práce a sociálních věcí, katastrální úřady Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu apod.)

Detailně ... viz zvláštní přehledový dokument dostupný na dokumentovém serveru.

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Územní samospráva: právní základy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění uvádí ohledně uspořádání územní samosprávy toto (viz Ústava ČR, čl. 99 – 105):

Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.

Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu a jsou samostatně spravovány svými zastupitelstvy.

Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.

Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.

Výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Obec, městys, město

Problematika upravena zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení),

v platném znění: *(viz zákon č. 128/2000 Sb., úvodní paragrafy)*

Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem.

Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Statut městyse přiznáván od roku 2006 na žádost těm obcím, které městysem historicky byly.

Orgány města jsou starosta, rada města, zastupitelstvo města a městský úřad.

V případě městyse je to starosta, rada městyse, zastupitelstvo městyse a úřad městyse.

Orgány obce tvoří starosta, rada obce (je-li tvořena), zastupitelstvo obce a obecní úřad.

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Statutární město

Problematika upravena rovněž zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení),

v platném znění: *(viz zákon č. 128/2000 Sb., úvodní paragrafy)*

Statutárními městy jsou: Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec.

Statutární město může být tzv. územně členěné (tj. takové, které svým statutem vytvořilo buď městské části či městské obvody, které disponují vlastními orgány územní samosprávy, tj. starostou, radou městské části či obvodu, zastupitelstvem MČ/MO a úřadem MČ/MO; jedná se o 8 statutárních měst) či územně nečleněné (ostatní statutární města).

Orgány statutárního města jsou primátor, rada města, zastupitelstvo města a magistrát města. V případě statutárního města je vždy zřízena pozice tajemníka magistrátu města.

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Hlavní město Praha, vyšší územní samosprávné celky

Problematiku hlavního města Prahy upravuje zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění: (viz zákon č. 131/2000 Sb., úvodní paragrafy)

Základní skutečnosti – viz níže, kraje. Hlavní město Praha však disponuje zvláštním postavením kombinujícím pravomoci vyššího i základního územního samosprávného celku. Hlavní město Praha je územně členěno do městských částí s vlastními orgány samosprávy. Orgány hlavního města Prahy tvoří primátor, rada hl. m. Prahy, zastupitelstvo hl. m. Prahy a magistrát hl. m. Prahy. V čele magistrátu hl. m. Prahy stojí ředitel/ka magistrátu.

Problematiku krajů upravuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění: (viz zákon č. 129/2000 Sb., úvodní paragrafy)

Kraj je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodaří za podmínek stanovených zákonem podle vlastního rozpočtu. Kraj vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.

Orgány kraje tvoří hejtman, rada kraje, zastupitelstvo kraje a krajský úřad v čele s ředitelem.

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Samostatná vs. přenesená působnost územních samospráv

Samostatná působnost územních samosprávných celků je definována obdobně zákony č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění, č. 129/2000 Sb., o krajích, v platném znění a č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění – jedná se o výkon těch činností a aktivit územního samosprávného celku, které mají charakter správy svých vlastních záležitostí (*např. rozvoj obce/kraje, realizace kulturních aktivit, hospodaření obce/kraje ad.*).

Samostatnou působností je vše, o čem zákon neříká, že jde o působnost přenesenou.

Rozsah samostatné působnosti může být limitován právě a jen zákonem.

Vykonává-li územní samosprávný celek samostatnou působnost, nemůže mu do ní zasahovat žádná jiná osoba, a to ani státní orgány, ledaže by k tomu byly pověřeny zákonem.

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Samostatná vs. přenesená působnost územních samospráv

Přenesená působnost územních samosprávných celků je definována opět stejnými legislativními předpisy (viz výše u působnosti samostatné).

Přenesená působnost reprezentuje výkon státní správy těmi územními samosprávnými celky, kterým byl tento výkon státní správy zákonem svěřen, a to v rozsahu stanoveném zákonem.

Přenesenou působností je jen a právě to, co zákon za přenesenou působnost prohlašuje.

U obcí se míra (rozsah) výkonu přenesené působnosti liší takto:

tzv. obce I. stupně (každá obec, minimum přenesené působnosti)

tzv. obce II. stupně (s pověřeným obecním úřadem, POÚ; omezený rozsah, *typicky výkon činností stavebního a matričního úřadu*)

tzv. obce III. stupně (s rozšířenou působností, ORP; maximální možný rozsah, *vydávání občanských průkazů, cestovních dokladů, řidičských oprávnění ad.*)

A.3 Současná veřejná správa v ČR

Vybrané údaje o současné veřejné správě v České republice

(viz Český statistický úřad, www.czso.cz, různé tabulky)

NUTS 0, I	1 (ústřední a zemská úroveň, v případě ČR v obou případech jen 1 celek)
NUTS 2	8 (regiony soudržnosti, např. Severozápad, Jihozápad ad.)
Kraje	14 (13 + hlavní město Praha)
Okresy	76 (nezapočteno území hl. m. Prahy ani jejích obvodů(částí))
Obce III. stupně (ORP)	205 (obce s obecním úřadem s rozšířenou působností, bez Prahy a jejích MČ)
Obce II. stupně (POÚ)	388 (obce s pověřeným obecním úřadem, bez Prahy a jejích MČ)
Obce I. stupně	6.258 (od 1.7.2016, předtím 6.253)
Katastrální území	13.077 (k 30.9.2018, z toho 20 ve vojenských újezdech (kód KÚ 99xxxx))

B. Kompetence veřejné správy v oblasti regionální politiky a kultury

Kompetence veřejné správy v oblasti regionální politiky a kultury

- B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území
- B.2 Kompetence a úloha státní správy v oblasti kultury
- B.3 Kompetence a úloha samospráv v oblasti kultury

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Podpora podnikání

Podpora podnikání (zejména pak malého a středního podnikání / podniků; viz též tzv. SME) patří mezi významné nástroje regionální politiky, a to zejména v rámci podpory zaostávajících a strukturálně postižených regionů.

Podpora podnikání patří do díky Ministerstva průmyslu a obchodu (viz kompetenční zákon) coby ústředního orgánu státní správy v těchto oblastech.

Významnou institucí v oblasti podpory podnikání je Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest, která je státní příspěvkovou organizací zřízenou právě Ministerstvem průmyslu a obchodu. Agentura má pobočky v rámci jednotlivých krajů ČR, poskytuje informace a poradenství podnikatelům, zprostředkovává dotace, jakož i pomáhá zahraničním investorům.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Podpora podnikání

Podporu podnikatelům a podmínky pro podnikání vytváří rovněž Hospodářská komora České republiky (viz <https://komora.cz/>) a její krajská a okresní pracoviště (komory).

Správu podnikatelských aktivit ve smyslu tzv. živnostenského podnikání (zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, v platném znění) vedou tzv. živnostenské úřady, které jsou součástí úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů – jedná se tedy o státní správu vykonávanou v rámci přenesené působnosti obcí a krajů. Na úrovni ústředních správních úřadů živnostenské úřady metodicky podléhají odboru živností Ministerstva průmyslu a obchodu, o němž lze prohlásit, že plní pomyslnou roli Živnostenského úřadu ČR.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Doprava, budování a údržba dopravní infrastruktury

Budování (a údržba) dopravní infrastruktury, jakož i následné provozování dopravy, která danou infrastrukturu využívá patří mezi nezbytné předpoklady rozvoje území i celých regionů – dobrá dopravní obslužnost a propojenost je jednou ze základních složek udržitelně se rozvíjejícího prostoru.

Ústředním orgánem státní správy v oblasti dopravy je Ministerstvo dopravy ČR, které zpracovává mj. i tzv. Dopravní politiku ČR (aktuálně na léta 2014-2020; <https://www.mdcr.cz/getattachment/Dokumenty/Strategie/Dopravni-politika-a-MFDI/Dopravni-politika-CR-pro-obdobi-2014-2020-s-vyhled/Dopravni-politika-CR-2014-%E2%80%93-2020.pdf.aspx>).

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Doprava, budování a údržba dopravní infrastruktury

Pro účely budování, údržby a správy dopravní infrastruktury působí na úrovni celého státu v jednotlivých sektorech dopravy různé organizace:

silniční doprava – Ředitelství silnic a dálnic ČR, příspěvková organizace
(ŘSD ČR; <https://www.rsd.cz/>)

železniční doprava – Správa železniční dopravní cesty, státní organizace
(SŽDC; <https://www.szdc.cz/>)

vodní doprava – Ředitelství vodních cest, organizační složka státu
(ŘVC ČR; <http://www.rvccr.cz/>)

Zatímco v sektorech železniční a vodní dopravy působí téměř výlučně pouze výše uvedené organizace, v sektoru dopravy silniční je působnost rozdělena dle typu komunikací – viz níže).

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Doprava, budování a údržba dopravní infrastruktury

V sektoru silniční dopravy je působnost rozdělena takto:

Ředitelství silnic a dálnic ČR:

dálnice (Dxx), rychlostní silnice (Rxx) a silnice I. třídy (I/xx)

Správa a údržba silnic (např. Plzeňského kraje; <http://www.suspk.eu/>):

silnice II. (II/xxx) a III. třídy (III/xxxx) na území příslušného kraje

obecní a městské organizace (popř. obecní úřady) budující, udržující a spravující komunikace na území dané obce (někdy též označované za silnice IV. třídy), jakož i příslušenství komunikací (např. chodníky) podél silnic vyšších tříd, které danou obcí procházejí.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Životní prostředí, ochrana přírody a krajiny

Působnost ve věcech životního prostředí náleží vrcholově v úrovni státní správy Ministerstvu životního prostředí ČR (MŽP), které mj. formuluje i tzv. Státní politiku životního prostředí (aktuálně na léta 2012-2020; dostupná mimo jiné z: https://www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi).

MŽP ČR zřídilo řadu organizací s různými organizačně právními formami, které plní jednotlivé úkoly v resortu životního prostředí – mezi nejvýznamnější patří:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (organizační složka státu)

Správy národních parků (příspěvkové organizace, popř. org. složky státu; konkrétně Krkonošský NP, NP a CHKO Šumava, NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce, NP Podyjí)

Správa jeskyní ČR (příspěvková organizace) a řada dalších

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Životní prostředí, ochrana přírody a krajiny

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (<http://www.ochranaprirody.cz/>); územní působnost na území celé České republiky - mezi její úkoly patří:

- a) výkon státní správy na území chráněných krajinných oblastí (CHKO) mimo CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce, národních přírodních rezervací a jejich ochranných pásem a národních přírodních památek a jejich ochranných pásem mimo území národních parků a jejich ochranných pásem, pozemků určených k obraně státu a vojenských újezdů v rozsahu určeném zákonem;
- b) odborná podpora výkonu státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Životní prostředí, ochrana přírody a krajiny

Významnou roli v oblasti péče o životní prostředí a ochrany přírody a krajiny hrají rovněž příslušné orgány krajů a obcí s rozšířenou působností (jedná se obvykle o výkon státní správy v rámci tzv. přenesené působnosti).

Krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností (tedy magistráty statutárních měst a městské úřady ostatních obcí s rozšířenou působností; celkově 205 úřadů) zpracovávají koncepce a jiné strategické dokumenty týkající se péče o životní prostředí v rámci svého správního obvodu, jakož i vykonávají dozor a dohled nad dodržováním právních předpisů.

Otázky životního prostředí jsou řešeny i rámci tzv. územních a stavebních řízení; jde zejména o procesy posuzování vlivů záměrů na životní prostředí (tzv. EIA) a posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (tzv. SEA).

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Zdravotnictví, poskytování zdravotní péče

Působnost ve věcech zdravotnictví a zdravotní péče (deklarované jako veřejná služba) náleží v úrovni státní správy vrcholově Ministerstvu zdravotnictví ČR (MZdr; <https://www.mzcr.cz/>), přičemž některé úkony realizované v rámci státní správy jsou jím delegovány v souladu s uplatněním principu subsidiarity na kraje.

Pro zajištění zdravotní péče jsou zřizována jednotlivá zdravotnická zařízení, která lze rozdělit do dvou základních skupin, a to na:

- státní zdravotnická zařízení (zřizovaná přímo Ministerstvem zdravotnictví);
- nestátní zdravotnická zařízení, která mohou být zřizována:
 - samosprávnými celky;
 - soukromými právníckými i fyzickými osobami;
 - církvemi.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Zdravotnictví, poskytování zdravotní péče

Státní zdravotnická zařízení (obvykle státní příspěvkové organizace; kompletní seznam viz: https://www.mzcr.cz/dokumenty/p_10031_843_1.html):

- fakultní (i některé další) nemocnice
- léčebny ve vlastnictví státu (psychiatrické léčebny, rehabilitační ústavy, některá lázeňská zařízení)
- specializované ústavy (Státní zdravotní ústav, Státní ústav pro kontrolu léčiv, Ústav pro péči o matku a dítě, Ústav zdravotnických informací a statistiky ad.)
- krajské hygienické stanice (správní úřady; organizační složky státu; hlavní hygienik ČR má pak postavení náměstka ministra zdravotnictví)

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Zdravotnictví, poskytování zdravotní péče

Nestátní zdravotnická zařízení (různí zřizovatelé i různé právní formy, viz níže):

- nemocnice zřizované jednotlivými kraji (a.s., s.r.o., příspěvkové organizace)
- nemocnice zřizované obcemi (městy) (a.s., s.r.o., příspěvkové organizace)
- nemocnice zřizované jinými zakladateli (a.s., s.r.o., církevní organizace)
- polikliniky, lékařské služby první pomoci, hospice ad. (různí zřizovatelé a různé právní formy včetně nestátních neziskových organizací, tj. např. i zapsané ústavy ad.)

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Sociální péče a služby

Sociálními službami se rozumí služby poskytované sociálně znevýhodněným osobám za účelem jejich sociálního začlenění, popř. prevence sociálního vyloučení. Jedná se o široké spektrum služeb realizovaných v rámci tzv. sociální politiky státu.

Ústředním orgánem pro oblast sociálních služeb je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV; <https://www.mpsv.cz/>), významnou roli při organizaci a realizaci systému sociálních služeb pak hrají jednotlivé kraje.

Základní právní normou je zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, který upravuje jednotlivé druhy sociálních služeb, deklaruje, kdo je uživatelem sociálních služeb, kdo může být jejich poskytovatelem a kdo zřizovatelem jednotlivých organizací poskytovatelů sociálních služeb.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Sociální péče a služby

Poskytovateli sociálních služeb jsou zejména organizace zapsané do tzv. registru poskytovatelů sociálních služeb (viz: <http://iregistr.mpsv.cz/>), přičemž se jedná především o:

- ✓ příspěvkové organizace zřizované kraji
- ✓ příspěvkové organizace zřizované obcemi (městy a statutárními městy)
- ✓ církevní organizace
- ✓ nestátní neziskové organizace (o.p.s., z.ú. a další)
- ✓ obchodní společnosti různých zakladatelů (především s.r.o.)

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Aktivity na podporu zaměstnanosti a sociální soudržnosti

V širším slova smyslu lze za sociálně orientované služby považovat i jednotlivé aktivity na podporu zaměstnanosti a sociální soudržnosti, které jsou realizovány primárně rovněž za účelem sociálního začleňování a prevence sociálního vyloučení (jakkoliv zde hraje výrazně významnější roli i aspekt ekonomický).

Ústředním orgánem je i v tomto případě Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV; <https://www.mpsv.cz/>), který je v dané souvislosti nadřazen dvěma klíčovým organizačním složkám státu, jimiž jsou:

Úřad práce České republiky;

Česká správa sociálního zabezpečení.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Aktivity na podporu zaměstnanosti a sociální soudržnosti

Úřad práce České republiky (<https://portal.mpsv.cz/upcr/oup>) je ústředním správním úřadem s celostátní působností řízeným MPSV, který je tvořen generálním ředitelstvím, krajskými pobočkami a pobočkou pro hlavní město Prahu (dále jen „krajské pobočky“) a součástí krajských pracovišť v podobě jednotlivých kontaktních poboček.

Česká správa sociálního zabezpečení působící v oblasti výběru plateb pojistného sociálního zabezpečení a příspěvků na státní politiku zaměstnanosti, jakož i výplat dávek důchodového a nemocenského pojištění (<https://www.cssz.cz/>) je organizační složkou státu řízenou MPSV. Její strukturu tvoří ústředí ČSSZ, (regionální) pracoviště ČSSZ, okresní správy sociálního zabezpečení, Pražská správa sociálního zabezpečení a její územní pracoviště a Městská správa sociálního zabezpečení Brno.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Vzdělávání

Právo na vzdělání patří k základním právům občana ČR zaručeným Ústavou ČR. Za tímto účelem vznikla celá vzdělávací soustava zahrnující vzdělávací instituce a školská zařízení.

Ústředním orgánem pro oblast vzdělávání je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT; <https://www.msmt.cz/>), dalšími orgány jsou pak např. Česká školní inspekce či Národní akreditační úřad České republiky (obojí v postavení organizačních složek státu).

Svoji roli v rámci stanovování strategie a politiky vzdělávání hrají i kraje a obce, které v rámci výkonu přenesené působnosti rovněž přerozdělují finanční prostředky plynoucí ze státního rozpočtu.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Vzdělávání

V rámci vlastního výkonu vzdělávací činnosti pak hrají významnou roli práce obce a kraje, které ve své samosprávné působnosti zřizují jak mateřské a základní školy (zejména obce), tak i speciální školy, základní umělecké školy, jazykové školy, odborná učiliště, střední školy a vyšší odborné školy (zejména kraje), jakož i další potřebná školská zařízení (obce i kraje).

Zřizované vzdělávací instituce a další školská zařízení mohou být buď školskými právníckými osobami nebo příspěvkovými organizacemi zřizovanými územní samosprávou.

Vysokoškolské vzdělávání zajišťují samosprávné veřejné vysoké školy univerzitního či neuniverzitního typů, jakož i soukromé vysoké školy (různí zřizovatelé, různé právní formy).

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Sport a tělovýchova

Ústředním orgánem v oblasti pro oblast sportu a tělovýchovy je rovněž Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT; <https://www.msmt.cz/>), přičemž svoji činnost v této oblasti koordinuje s dalšími ústředními správními úřady, zejména pak s Ministerstvem zdravotnictví.

Realizace aktivit v rámci sportu a tělovýchovy je pak doménou samospráv, které provozují a spravují jednotlivá sportovní zařízení (obvykle jako své příspěvkové organizace).

Velmi významnou roli pak plní zájmové nestátní neziskové organizace obvykle pak s organizačně právní formou zapsaných spolků; viz např. Česká obec sokolská, Autoklub ČR, Český svaz tělesné výchovy, Klub českých turistů a celá řada dalších organizací s republikovou, regionální či místní působností.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Bezpečnost

Zajištění bezpečnosti patří mezi zcela základní veřejné služby, které stát svým občanům nabízí a zajišťuje, přičemž zahrnuje jak zajištění bezpečnosti vnější, tak vnitřní a navíc rovněž i veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu.

Vedle vrcholových orgánů (prezident republiky, Parlament ČR, vláda ČR, Bezpečnostní rada státu) v oblasti bezpečnosti působí i jednotlivé ústřední správní úřady (např. Ministerstvo životního prostředí zřizuje ústřední povodňovou komisi apod.), krajské a obecní úřady (zřizují bezpečnostní rady kraje/obce ad.).

Výkonnými orgány bezpečnostního systému jsou jednotlivé bezpečnostní sbory, ať již ozbrojené či ostatní.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Bezpečnost

Mezi bezpečnostní sbory patří:

- ozbrojené síly (Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta, Hradní stráž)
- ozbrojené bezpečnostní sbory (Policie ČR s policejním prezidiem jako odborem ministerstva vnitra ČR a 14 krajskými ředitelstvími coby samostatnými organizačními složkami státu; www.policie.cz; Celní správa ČR v čele s Generálním ředitelstvím cel, 8 celními ředitelstvími a jim podřízenými celními úřady podřízená Ministerstvu financí; <https://www.celnisprava.cz/>; Vězeňská služba ČR podřízená Ministerstvu spravedlnosti ČR)
- zpravodajské služby (Bezpečnostní informační služba ad.)
- ostatní bezpečnostní sbory (zejména Hasičský záchranný sbor; www.hzscr.cz)

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Resort místního rozvoje: realizace regionální politiky

Zodpovědným ústředním správním úřadem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR), <https://www.mmr.cz/>, které vytváří Strategii regionálního rozvoje ČR (aktuálně na období 2014-2020; <https://www.mmr.cz/Ministerstvo/Regionalni-rozvoj/Strategie-Regionalniho-Rozvoje/Strategie-regionalniho-rozvoje-CR-2014-2020>).

MMR plní roli národního koordinačního orgánu pro oblast řízení a poskytování pomoci ze strukturálních fondů EU a Fondu soudržnosti; viz též <https://www.dotaceeu.cz/>.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Resort místního rozvoje: územní rozvoj, územní plánování

MMR je ústředním orgánem státní správy rovněž ve věcech územního rozvoje, územního plánování, územního rozhodování a stavebního řádu (stavebních řízení).

V oblasti územního plánování MMR zpracovává jeden z jeho základních nástrojů v podobě tzv. Politiky územního rozvoje ČR (<https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Stavebni-pravo/Koncepce-Strategie/Politika-uzemniho-rozvoje-Ceske-republiky>).

Velmi významnou roli v oblasti územního plánování pak hrají kraje, které povinně (v rámci své přenesené působnosti) zpracovávají územně plánovací dokument v podobě tzv. zásad územního rozvoje daného kraje a obce vytvářející tzv. územní plány.

B.1 Úloha veřejné správy při realizaci sektorových politik v území

Resort místního rozvoje: cestovní ruch

Další oblastí působnosti MMR je podpora cestovního ruchu (turismu), která se odehrává v rámci platné Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR (aktuálně zpracované na období 2014-2020; <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie>).

Pro plnění úkolů v oblasti cestovního ruchu MMR zřídilo státní příspěvkovou organizaci Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism.

Podpora cestovního ruchu se odehrává i na úrovni krajů, které čteně zřizují tzv. organizace destinačního managementu koordinující realizaci podpory turismu na úrovni daného kraje, popř. regionu či oblasti; obdobné aktivity jsou pak realizovány i na úrovni obcí či úrovni nadobecní/regionální.

B.2 Kompetence a úloha státní správy v oblasti kultury

Kompetence a úloha státní správy v oblasti kultury

Péči o kulturu (hmotnou i nehmotnou/živou) zajišťuje dle kompetenčního zákona Ministerstvo kultury, které je definováno jako ústřední orgán státní správy pro umění, kulturní památky, kulturně výchovnou činnost, jakož i pro věci církví a náboženských společností, tisku a jiných informačních prostředků, rozhlasové a televizní vysílání a pro provádění autorského zákona.

V oblasti kultury a památkové péče je aktuálně zřízeno cca 30 účelových institucí, zejména v podobě příspěvkových organizací.

Ministerstvo kultury zpracovává mj. i dokument Státní kulturní politika České republiky (aktuálně na léta 2015-2020 (s výhledem do roku 2025); <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>)

B.2 Kompetence a úloha státní správy v oblasti kultury

Kompetence a úloha státní správy v oblasti kultury

Mezi Ministerstvem kultury zřízené příspěvkové organizace patří:

- Národní památkový ústav (památková péče; viz poznámka níže)
 - divadla a hudební tělesa (Národní divadlo, Česká filharmonie ad.)
 - muzea (Národní muzeum, Národní technické muzeum a 14 dalších muzeí)
 - Národní galerie v Praze, Moravská galerie v Brně
 - Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna v Brně
 - Národní filmový archiv
 - Národní ústav lidové kultury
- a další

B.2 Kompetence a úloha státní správy v oblasti kultury

Kompetence a úloha státní správy v oblasti kultury

Státní správy v oblasti kultury (formou výkonu tzv. přenesené působnosti) zajišťují rovněž krajské úřady a úřady obcí s rozšířenou působností, a to zejména dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Velmi významnou institucí při výkonu činností v oblasti kultury s důrazem na památkovou péči a správu památkových objektů je Národní památkový ústav (www.npu.cz), který plní jednak funkci správce souboru 103 památkových objektů zpřístupněných veřejnosti a jednak funkci odborné organizace státní památkové péče dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

B.3 Kompetence a úloha samospráv v oblasti kultury

Kompetence a úloha samospráv v oblasti kultury

Kraje a obce v rámci své samosprávné působnosti podporují realizaci a rozvoj kultury, kulturních aktivit i akcí (eventů), zřizují knihovny, muzea, galerie, divadla apod. (obvykle jako příspěvkové organizace zřizované územní samosprávou, méně četně již např. jako zapsané ústavy aj., popř. i jako své organizační složky).

Územní samosprávné celky vytvářejí i finanční mechanismy pro podporu kultury, zejména pak různé grantové a subvenční programy, jejich častou úlohou je rovněž propagace a medializace kulturních akcí a aktivit (obvykle bez ohledu na osobu jejich realizátora) realizovaných na jejich území.

Zdroje

- ČADIL, Jan. (2010). *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, Beckova edice ekonomie. 152 s. ISBN 978-80-7400-191-8.
- HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ, Vladimír. (2013). *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3. upravené vydání. Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 248 s. ISBN 978-80-7380-459-6.
- HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. (2015). *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 1. vydání (7. dotisk). Praha, Česká zemědělská univerzita. 193 s. ISBN 978-80-213-1413-9.
- MACHÁČEK, Jaroslav, TOTH, Petr, WOKOUN, René. (2011). *Regionální a municipální ekonomie*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, nakladatelství Oeconomica. 200 s. ISBN 978-80-245-1836-7.
- POMAHAČ, Richard. (2012). *Veřejná správa*. Praha, C.H.Beck. 336 s. ISBN 978-80-7400-447-6.
- PONIKELSKÝ, Petr a kol. (2011). *Organizace regionálního rozvoje*. Praha, Vysoká škola regionálního rozvoje. 126 s. ISBN 978-80-87174-10-4.
- SCHELLE, Karel. (2016). *Dějiny veřejné správy*. Praha, Wolters Kluwer ČR. 520 s. ISBN 978-80-7552-374-7.
- ŠPAČEK, David. (2016). *Public management. V teorii a praxi*. Praha, C.H.Beck. 384 s. ISBN 978-80-7400-621-0.
- Webové stránky jednotlivých ústředních správních úřadů (ministerstev) a dalších organizací, popř. i webové stránky jednotlivých krajů a obcí.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

